

PDR ÖĞRENCİLERİNİN PSİKOLOJİK GEREKSİNİM DÜZEYLERİ**Yard.Doç.Dr. Asuman BAYSAL*****Yard.Doç.Dr. Mustafa BULUŞ******ÖZET**

Bu araştırma ile, D.E.Ü Buca Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalında öğrenim gören öğrencilerin psikolojik gereksinim düzeylerinin belirlenmesi ve bunun bazı demografik ve psikososyal özellikler ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 1999-2000 öğretim yılında eğitim gören 84 (66 kız, 18 erkek) öğrenci katılmıştır. Veri toplama aracı olarak "Edwards Kişisel Tercih Envanteri" ve araştırmacılar tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Elde edilen bulgular; örneklem genelinde en yüksek gereksinim düzeyinin "duyguları anlama, değişiklik, ilgi görme, şefkat gösterme" alanlarında; en düşük gereksinim düzeyinin ise uyarlık, düzen, kendini suçlama ve gösteriş alanlarında olduğunu göstermiştir. Ayrıca, bazı demografik ve psikososyal özelliklerin çeşitli gereksinimler ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu gözlemlenmiştir. Araştırmada, elde edilen bulgular eğitimsel açıdan tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Psikolojik gereksinim düzeyi, PDR öğrencileri

ABSTRACT

In this study, it was aimed to examine the psychological needs of the university students at the department of Guidance and Psychological Counseling in Dokuz Eylül University in relation to some demographic and psychosocial characteristics. A total of 84 (66 female, 18 male) students from all grades participated to the study. Data were collected by "Edwards Personal Preference Schedule" and a "Personal Information Form" prepared by the researchers to get information about the students. Results indicated that, in total sample, the highest need domains were "intraception, change, succorance, nurturance" and the lowest ones were "deference, order, abasement and exhibition". The result also showed significant relationships between demographic, psychosocial characteristics and psychological needs. In the study, the findings were discussed with their educational implications.

Key Words: Level of psychological needs, university students at the department of Guidance and Psychological Counseling.

GİRİŞ

İnsanların davranışlarının temelinde yatan nedenlere bakıldığında, onların gereksinimleri ile karşılaşırız. Bu gereksinimler davranış için itici, motive edici güçleri oluştururlar. Gereksinimlerin yeteri ölçüde karşılanmaması bireylerde gerginliklerin yaşanmasına neden olur. Dolayısıyla, psikolojik açıdan insanı anlamak, bir anlamda onun davranışlarının temelindeki gereksinimleri anlamaya bağlıdır. Buna bağlı olarak, psikolojik danışmanlık hizmeti verecek olan bireylerin, diğerlerinin davranışları

* Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi

** Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi

hakkında sağlıklı incelemeler yapabilmeleri kendi gereksinimlerini de yeterince doyummuş olmalarını gerektirir. Bu nedenle, onların davranış örüntülerinin altında yatan gereksinimlerin bilinmesi ve bunların öğretim sürecinde değerlendirilmesi yararlı görülmektedir.

Bu çalışmada, tarama modeliyle PDR öğrencilerinin psikolojik gereksinimleri betimlenmeye ve buna bağlı olduğu düşünülen, cinsiyet, sınıf, yerleşim birimi, anne-baba mesleği, üniversitede okuma amacı, öğretim üyelerinin tutumu, sosyo-ekonomik düzey, yaşamdan edinilen doyum vb. değişkenlerle ilişki düzeyleri incelenip araştırılmaya çalışılmıştır.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini D.E.Ü Buca Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık anabilim dalı öğrencileri oluşturmaktadır. Elde edilen verilerin genellenmek isteneceği bireyler açısından ise, rehber öğretmen yetiştiren bütün fakültelerdeki PDR öğrencileri evren kapsamında değerlendirilebilir. Araştırmada uygulanan ölçek sayısı 116 olmasına rağmen elemeler nedeniyle veriler 84 kişiden elde edilmiştir. Bu nedenle örneklem, 84 (66 kız ve 18 erkek) öğrenciden oluşmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, öğrencilerin psikolojik gereksinim düzeylerine ilişkin algıları ölçülüp verilerendirilmiştir. Bu amaçla “Edwards Kişisel Tercih Envanteri” kullanılmıştır. Bu ölçek, Murray (1938; Akt.: Y. Kuzgun, 1989) tarafından tanımlanan psikolojik ihtiyaçlardan 15 tanesinin bir kimsedeki önem derecesini saptamaya olanak veren bir ölçme aracıdır. Envanter, 15 alt boyutla ilgili 225 madde içermektedir ve Kuzgun (1989) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır.

Ayrıca, öğrencilere ait bazı demografik ve psikososyal özelliklere ilişkin bilgiler, araştırmacılar tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ile toplanarak veri olarak kullanılmıştır. Bu formula, öğrencilerin “akademik başarı” göstergeleri olarak kabul edilen not ortalamaları da alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, incelenen değişkenler ile ilgili olarak toplanan verilerin istatistiksel analizleri ve bu analizler sonucunda elde edilen bulgular açıklanmaya çalışılmıştır.

Psikolojik gereksinim düzeyleri puanlarına ilişkin vasat değerler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Psikolojik Gereksinim Düzeyi Puanlarının Ortalamaları, Standart Sapmaları, Minimum ve Maksimum Değerleri

Alt Boyutlar	n	\bar{x}	ss	Min.	Max.
Başarma	84	15.1	3.6	8	22
Uyarlık	84	8.3	3.3	2	17
Düzen	84	9.1	4.1	1	20
Gösteriş	84	11.4	3.7	3	24
Özerklik	84	15.3	4.1	5	25
Yakınlık	84	15.9	3.4	5	25
Duyguları Anlama	84	19.5	3.6	6	27
İlgi Görme	84	17	4.6	5	27
Başatlık	84	13.2	4.7	4	24
Kendini Suçlama	84	10.8	4.5	2	21
Şefkat Gösterme	84	16.6	4.8	5	27
Değişiklik	84	17.9	4	7	26
Sebat	84	13.7	4.5	3	22
Karşı Cinsle İlişki	84	12.7	5.6	0	23
Saldırganlık	84	13.9	3.6	5	22

Tablo 1'deki sonuçlar, örneklem genelinde en yüksek gereksinim düzeyinin duyguları anlama ($\bar{x} = 19.5$), değişiklik ($\bar{x} = 17.9$), ilgi görme ($\bar{x} = 17$) ve şefkat gösterme ($\bar{x} = 16.6$) alanlarında; en düşük düzeyin ise uyarlık ($\bar{x} = 8.3$), düzen ($\bar{x} = 9.1$), kendini suçlama ($\bar{x} = 10.8$) ve gösteriş ($\bar{x} = 11.4$) alanlarında olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin cinsiyete göre psikolojik gereksinim düzeylerinde ne ölçüde farklılaştıkları t testi ile analiz edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Psikolojik Gereksinim Düzeyi Puanlarının Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değerleri

Alt	\bar{x}		ss		t Değeri	Ön. Düz.
	Kız	Erkek	Kız	Erkek		
Başarma	15.2	15	3.8	2.9	.202	.840
Uyarlık	8.3	8.7	3.5	2.6	.639	-.470
Düzen	9.3	7.9	4.2	3.9	1.279	.205
Gösteriş	11.4	11.2	3.6	4.2	.160	.873
Özerklik	14.7	17.6	3.9	3.9	-2.786	.007**
Yakınlık	16	15.5	3.4	3.6	.515	.608
Duyguları Anlama	19.7	18.6	3.3	4.7	1.130	.262
İlgi Görme	17.9	13.8	4.2	4.8	3.474	.001**
Başatlık	12.9	14.2	4.7	4.8	-1.062	.291
Kendini Suçlama	10.9	10.8	4.4	4.8	.025	.980

Şefkat Gösterme	16.7	16.2	4.9	4.2	.440	.661
Değişiklik	18.6	15.7	3.5	4.9	2.767	.007**
Sebat	12.9	13.5	4.5	4.8	-.502	.617
Karşı Cinsle İlişki	11.9	15.6	5.6	5	-2.527	.013*
Saldırganlık	13.8	14.3	3.9	2.1	-.602	.549

* $p < .05$

** $p < .01$

Tablo 2'deki sonuçlar kızlarda en yüksek gereksinim düzeyinin duyguları anlama ($\bar{x} = 19.7$), değişiklik ($\bar{x} = 18.6$) ve ilgi görme ($\bar{x} = 17.9$); en düşük düzeyin ise uyarlık ($\bar{x} = 8.3$), düzen ($\bar{x} = 9.3$) ve kendini suçlama ($\bar{x} = 10.9$) alanlarında; erkeklerde en yüksek düzeyin duyguları anlama ($\bar{x} = 18.6$), en düşük düzeyin ise düzen ($\bar{x} = 7.9$) alanında olduğunu göstermektedir. Ayrıca, özerklik, ilgi görme, değişiklik ve karşı cinsle ilişki gereksinim düzeylerinin kız ve erkeklerde anlamlı ölçülerde (.05 ve .01) farklılaştığı da görülmektedir.

Psikolojik gereksinim düzeyinin öğrenim görülen sınıfa göre farklılaşma derecesi varyans analizi ile test edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıfa Göre Psikolojik Gereksinim Düzeyi Puanlarının Ortalamaları ve F Değerleri

Alt Boyutlar	\bar{x}				F Değeri	Ö.Dz.
	1	2	3	4		
Başarma	15.8	15	15.2	14.8	.193	.901
Uyarlık	8.5	8.2	7.4	9.2	1.121	.346
Düzen	9.3	9.3	9.1	8.5	.195	.900
Gösteriş	12.3	10.4	11.6	11.4	.805	.805
Özerklik	12.5	15.2	16.6	15.6	2.738	.049*
Yakınlık	17.7	17.1	14.6	14.9	4.323	07**
Duyguları Anlama	20.5	19.4	19.8	19	.497	.685
İlgi Görme	19.5	16.6	15.3	17.5	2.296	.084
Başatlık	14.8	13	14.2	11.7	1.601	.196
Kendini Suçlama	10.5	12.8	9.2	10.3	2.825	.044*
Şefkat Gösterme	20	15.8	16.3	16.1	2.392	.075
Değişiklik	17.3	17.2	17.2	19.5	1.979	.124
Sebat	12	13.2	13.5	12.6	.516	.673
Karşı Cinsle İlişki	10	11.3	13.6	14.5	2.628	.049*
Saldırganlık	13.6	13.5	15.1	13.4	1.045	.377

* $p < .05$

** $p < .01$

Tablo 3'teki sonuçlar; bir, iki ve üçüncü sınıf öğrencilerinde en yüksek gereksinim düzeyinin duyguları anlama ($\bar{x}_1 = 20.5$; $\bar{x}_2 = 19.4$; $\bar{x}_3 = 19.8$) en düşük düzeyin uyarılık ($\bar{x}_1 = 8.5$; $\bar{x}_2 = 8.2$; $\bar{x}_3 = 7.4$) alanında; dördüncü sınıf öğrencilerinde ise en yüksek gereksinim düzeyinin değişiklik ($\bar{x}_4 = 19.5$) en düşük düzeyin ise düzen ($\bar{x}_4 = 8.5$) alanında olduğunu göstermektedir. Ayrıca, özerklik, yakınlık, kendini suçlama ve karşı cinsle ilişki gereksinim düzeylerinin öğrenim görülen sınıfa göre anlamlı düzeyde (.05 ve .01) farklılaştığı gözlenmektedir.

Psikolojik gereksinim düzeylerinin diğer değişkenlerle ilişkileri için yapılan varyans analizlerinden elde edilen anlamlı bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Psikolojik Gereksinim Düzeyi Puanlarının Diğer Değişkenlerle İlişkilerine Yönelik F Değerleri (Anlamlı Bulgular)

Alt Boyutlar	F Değeri								
	Y.b.	A.m.	Ü.o.a.	T	B.	Sed.	D	A.s.	T.n.
Başarma			2.541*						
Uyarılık									
Düzen							3.449*		
Gösteriş									4.672*
Özerklik				2.775*	2.812*		3.441*		3.137*
Yakınlık									
Duyg. Anl.									
İlgi Görme				3.144*				3.153*	
Başatlık								3.017*	
Kendini Suç.									
Şefkat Göst.									2.564*
Değişiklik	3.399*	3.274**							
Sebat									
Karşı C. İliş.						3.428*		3.306*	
Saldırganlık						3.557*			

* $p < .05$

** $p < .01$

KISALTMALAR (Tablo 4 için)

Y.b.: Yaşamının çoğunluğunu geçirdiği yerleşim birimi

A.m.: Anne mesleği

Ü.o.a.: Üniversitede okuma amacı

T.: Öğretim elemanı tutumuna yönelik algı

B.: Rehberlik merkezinden beklenti

Sed.: Sosyo ekonomik düzey

D.: Yaşamdan edinilen doyum düzeyi

A.s.: Arkadaş sayısı

T.n.: PDR bölümünü tercih nedeni

Tablo 4'teki sonuçlar, değişiklik gereksinim düzeyinin yaşamının çoğunu geçirdiği yerleşim birimi ve anne mesleği ile; başarıma gereksinim düzeyinin üniversitede okuma amacı ile; özerklik ve ilgi görme gereksinim düzeylerinin öğretim elemanı tutumuna yönelik algı ile; özerklik ve saldırganlık gereksinim düzeylerinin

rehberlik merkezinden beklentiler ile; karşı cinsle ilişki gereksinim düzeyinin sosyo-ekonomik düzey ile; düzen ve özerklik gereksinim düzeylerinin yaşamdan alınan doyum düzeyi ile; ilgi görme, başatlık ve karşı cinsle ilişki gereksinim düzeylerinin yakın arkadaş sayısı ile ve gösteriş, özerklik ve şefkat gösterme gereksinim düzeylerinin PDR anabilim dalını tercih etme nedeni ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu göstermektedir.

TARTIŞMA VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Bulgularda görüldüğü gibi, PDR öğrencilerinin gereksinim düzeyi puanları ortalamalarında en yüksek olan gereksinim “duyguları anlama”, en düşüğü ise “uyarlık” gereksinimidir (Tablo. 1). Duyguları anlama; kendini başkalarının yerine koyma, başkalarının davranışlarını analiz etmekten hoşlanma, başkalarının belli bir durumda nasıl davranacaklarını kestirmeye çalışmayı ifade etmekte olup, psikolojik danışmanlık mesleğinin temel hizmet ve ilgi alanıdır. Psikolojik Danışmanlık öğrencilerinin böyle bir gereksinime üst düzeyde sahip olmaları, direkt mesleğin özelliği ile ilgili olması şeklinde yorumlanabilir. Kaner (1981)'de benzer şekilde, 100 psikolog ve 60 çocuk doktoru üzerinde yaptığı araştırmasında doktorların sebat, psikologların ise duyguları anlama gereksinimine en üst sırada yer verdiklerini bulgulamıştır. En düşük gereksinim düzeyi olan uyarlık; başkalarından fikir alma, ne düşündüklerini öğrenmek isteme, yönergeleri izleyip bekleneni yapma, başkalarının önderliğini kabul etme, geleneklere uyma ve bir işde kararı başkalarına bırakma gibi özellikleri içermektedir. Bu gereksinim düzeyinin düşük oluşu, PDR öğrencilerinin içten denetim ve bağımsız kişilik özelliklerine sahip olma eğilimleri ile ilişkilendirilebilir ki bu da istenen bir sonuçtur.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre psikolojik gereksinim düzeylerine bakıldığında, hem kızlarda hem de erkeklerde en yüksek gereksinim düzeyinin “duyguları anlama” olduğu, ayrıca özerklik ve karşı cinsle ilişki gereksinimlerinde erkeklerin, ilgi görme ve değişiklik gereksinimlerinde de kızların daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmüştür (Tablo. 2).

Yine erkekler düzen gereksiniminde en düşük, kızlar ise uyarlık gereksiniminde en düşük puan artalamasına sahiptir. Edwards (1959; Akt.: Y.Kuzgun, 1989) norm çalışmalarını yaparken, cinsiyet değişkenine ilişkin bulgularında ortak sonuçlara ulaşmıştır. Bulgularında erkeklerin başarıma, özerklik, başatlık, karşı cinsle ilişki ve saldırganlık gereksinim alanlarında kızlardan; kızların ise uyarlık, yakınlık, duyguları anlama, ilgi görme, kendini suçlama, değişiklik gereksinim alanlarında erkeklerden daha yüksek puan ortalamaları elde ettiklerini, aralarındaki farkların da .01 düzeyinde anlamlı olduğunu saptamıştır. Bu sonuçlar, daha sonra diğer araştırmacıların da vurguladığı gibi yaşanan toplumun kültürünün farklı cinsiyetteki bireylerden beklediği kişilik özelliklerinin gereksinimlere yansması şeklinde yorumlanabilir.

Psikolojik gereksinim düzeylerinin, öğrenim görülen sınıflara göre farklılaşmaları ele alındığında; 1., 2. ve 3. sınıf öğrencilerinde en yüksek gereksinim “duyguları anlama” olarak görülürken, 4. sınıf öğrencilerinde “değişiklik” olarak görülmüştür. 4. sınıf öğrencilerinin mesleki bilgilerinin artmasıyla değişiklik

gereksinimlerinin azalması beklenirken, elde edilen yüksek düzey ilgi çekicidir. Değişiklik gereksinimi, bireylerin yeni ve değişik şeyler yapma isteklerini belirtmektedir. Son sınıf öğrencilerinin eğitimlerinde yeni, farklı denemeler istemeleri; mesleğe bir adım daha yakın olmaları kaygısından kaynaklanmış olabilir.

Bunun yanısıra, en yüksek özerklik gereksinimi ortalamasına 3. sınıfların (16.6), en düşük özerklik ortalamasına ise 1. sınıfların (12.5) sahip olduğu görülmüştür. Fakülteye, yeni giren öğrencilerin yönlendirilmeye, kuruma uyma gereksinimleri olduğu ve kendilerini kurumla özdeşleştirme duyguları yaşadıkları düşünülerek, sonucun bu şekilde çıkması beklenebilir. Buna karşın, eğitim düzeyi ilerledikçe bireysel sorumluluk almaya hazır olma, karar verirken başkalarından bağımsız olma, istediğini yapmada kendini özgür hissetme, otorite durumunda olanları eleştirme gibi özerk olma ile ilgili duygu ve düşünceler artmaktadır.

Yine 1. ve 2. sınıflarda “yakınlık” gereksinimi alt ölçek puan ortalamalarının, diğer sınıflardan anlamlı düzeyde ($p < .01$) yüksek olması birbirini tanımayan ve uyum sağlama aşamasındaki bireyler için beklenebilir bir sonuç olarak yorumlanabilir.

“Kendini suçlama” özellikle bir işte beceri gösteremediği zaman kişinin çöküntüye uğraması ve kendini yetersiz bulması anlamına gelmektedir. 3. ve 4. sınıflarda bu gereksinim düzeyi ortalamasının düşük, 2. sınıfta yüksek olması; öğrencilerin ilk yıl yaşadıkları genel şaşkınlık aşaması sonrası bazı mesleki zorlukları farkederek kendilerinde yetersizlik duyguları oluşturmalarından kaynaklanmış olabilir.

“Karşı cinsle ilişki” gereksinimi ise son sınıflarda yükselme göstermektedir. Bu durum, bireyin hem yaşının ilerlemesi hem de buna bağlı olarak toplumsal gelişim düzeyi ile ilişkilendirilebilir. Okul bitiminde işe yerleşmek ve eş seçimi, toplumsal gelişim içinde beklenen, istenen bir sonuçtur.

Tablo 4’te görüldüğü gibi, diğer değişkenlerle psikolojik gereksinim düzeyi puanlarının ilişkisine bakıldığında; değişiklik gereksinim düzeyinin bireyin yaşamını geçirdiği yerleşim birimi ve anne mesleği ile anlamlı ilişki gösterdiği anlaşılmaktadır.

Özellikle, yaşamının çoğunu kasabada geçirenlerin değişiklik gereksinim düzeyi ($\bar{X} = 13$) daha düşükken, ilde geçirenlerin değişiklik gereksinimi daha yüksek ($\bar{X} = 18.59$) görülmektedir. Değişiklik gereksiniminin yeni şeyleri deneme, günlük rutini değiştirme, yeni moda ve heveslere kapılma anlamını taşıdığı düşünülecek olursa, ilde yaşamış bireylerin daha fazla uyararla karşılaştıkları ve bu uyarıların bu isteği arttırdığı düşünülebilir.

Yine, annesi işçi olan bireyler değişiklik gereksiniminde yüksek puan ortalamasına ($\bar{X} = 24$) sahipken, annesi iş sahibi yada esnaf olanlar düşük değişiklik gereksinimi puan ortalaması ($\bar{X} = 8.50$) almışlardır. İşçi annenin çocuğuna aktardığı değişiklik gereksinimi daha iyi, elverişli koşullarda yaşamaya yönelik olabilir.

Başarma gereksinimi, üniversitede okuma amacı ile .05 düzeyinde anlamlı ilişki göstermiştir. Özellikle, işe girebilmek amacıyla üniversitede okuyanların başarma gereksinimi en yüksek ortalamayı ($\bar{X} = 16.92$) gösterirken, bunu hiç düşünmeyenlerin puan ortalaması en düşüktür ($\bar{X} = 2$). Günümüzde, üniversiteyi bitiren gençlerin büyük çoğunluğunun da iş kaygısı yaşadıkları bilinmektedir. Bu sonuç, söz konusu kaygıyı yansıtır görünmektedir.

Özerklik ve ilgi görme gereksinim düzeyleri .05 düzeyinde anlamlılıkla öğretim elemanı tutumuna yönelik algı ile ilişkili bulunmuştur. En yüksek özerklik

gereksinimi puan ortalaması alan bireyler ($\bar{X} = 23.50$) öğretim üyelerinin kırıcı davrandığını düşünenlerdir. Öğretim üyelerinin genelde ilgisiz yada bazılarının ilgili

bazılarının ilgisiz olduğunu düşünenler grup içinde en düşük ortalamaları ($\bar{X} = 14.7$ ve 15.04) almışlardır. Özerklik; bir konuyla ilgili düşüncelerini açıkça söyleme, otorite durumunda olanları eleştirme anlamına geldiğine göre, öğretmenlerinin kırıcı olduğunu düşünen öğrencilerin özellikle bu alanlarda tepkiyle karşılaştıkları söylenebilir. Aynı şekilde, bireylerin ilgi görme puan ortalamalarına bakıldığında, en yüksek ortalamaya öğretim üyelerinin “genelde ilgisiz” olduğunu düşünenlerin sahip olduğu, en düşük ortalamaya da “kırıcı” davrandıklarını düşünenlerin sahip oldukları görülmektedir. Öğretim üyelerinin kırıcı olduklarını düşünenlerin, onlardan ilgi değil ancak üstteki diğer bulguyla da birleştirdiğimizde yalnızca gerektiğinde onlara düşündüklerini açıkça söyleyebilme, yeri gelince eleştirebilme olanağı isteklerinin varlığı ile yorumlanabilir.

Özerklik ve saldırganlık gereksinim düzeyleri rehberlik merkezinden beklentiler ile ilişkili bulunmuştur. Rehberlik merkezinden neler beklendiği sorusu, açık uçlu olarak sorulmuş ve daha sonra dört kategoride değerlendirilmiştir. Özerklik ve

saldırganlık gereksinimi en yüksek ortalama gösteren bireyler ($\bar{X} = 20.33$) öğretim üyelerinin olumlu, anlayışlı ve kendilerine yol göstermesi gerektiği beklentisine sahip olanlardır. Yukarıda tanımlanan özerklik kavramına ek olarak, saldırganlık; zıt düşüncelere karşı çıkmak, başkaları hakkında düşündüklerini söyleme, herkesin içinde başkalarını eleştirme, başkalarıyla aynı fikirde olmadığı zaman bunu hemen söyleme ve başkaları hata yaptığı zaman onları suçlama anlamına geldiğine göre, elde edilen bu bulgular; genel olarak, öğrencilerin öğretim elemanlarıyla iletişim sorunları yaşadıklarını düşündürmektedir. Öngider ve Yüksel (1999) tarafından yapılan taramada da, üniversite öğrencilerinin inançlarını, düşüncelerini ve duygularını açıkça dile getirme, kızgınlık/sevgi vb. duygularını ifade etme ve bağımsız davranabilme gibi gereksinimleri yoğun olarak yaşadıkları görülmüştür.

Karşı cinsle ilişki gereksinim düzeyinin, sosyo-ekonomik düzey ve yakın arkadaş sayısı ile .05 düzeyinde anlamlı ilişki gösterdiği elde edilen bulgulardan bir diğeridir. Alt sosyo-ekonomik düzeyde olan bireyler en yüksek gereksinim düzeyi puanına ($\bar{X} = 14.66$) sahipken, sırasıyla orta sosyo-ekonomik düzey ($\bar{X} = 12.96$) ve üst

sosyo-ekonomik düzeydekiler ($\bar{X} = 3$) onları takip etmektedir. Yani, sosyo-ekonomik düzey düştükçe karşı cinsle ilişki gereksinimi düzeyi yükselmektedir. Bu sonuç, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan bireylerin daha kolay karşı cinsten arkadaş edinebildiklerini ve karşı cinsten arkadaş edinmenin sosyo-ekonomik düzeyden etkilendiğini göstermektedir. Yakın arkadaş sayısı orta düzeyde (4-5 kişi) olanlar da

karşı cinsle arkadaşlık gereksiniminde yüksek puan ortalamasına ($\bar{X} = 14.5$) sahiptirler. Bu durum, bireylerin arkadaş çevrelerinin geniş olmamakla birlikte güvenebilecekleri bazı dostlarının varlığını istediklerini, ancak karşı cinsle iletişimlerinin olabilmesi için sosyal çevrenin daha büyük olması gerektiğini düşündürtebilir.

Yaşamdan düşük düzeyde doyum aldığını ifade eden bireyler “düzen” gereksinimine daha çok gereksinim ($\bar{X} = 10.3$) duymaktadırlar. Düzen; işini temiz, düzenli, organize yapmayı ifade ettiğine göre, bu sonuç düzenli bireyler yaşamı daha doyumlu yaşayabilmek için gereken zaman ve enerjiyi yakalıyorlar diye yorumlanabilir.

İlgi çeken bir başka bulgu; özerklik gereksiniminin yaşamdan düşük ve yüksek düzeyde doyum alanlarda yükseklik göstermesidir. Düşüncelerini açıkça söyleyemeyen, kendini özgür hisetmeyen bireylerin yaşamdan yeterince doyum alamaması doğal bir durum olabilir, ancak doyum alan kişilerin de bu konuda kısıtlanma yaşamalarının nedeninin farklı bir çalışma ile araştırılması yararlı olacaktır.

İlgi görme gereksinimi yakın arkadaş sayısı az olan bireylerde ($\bar{X} = 18.4$) yüksek görünmektedir. Yine “başatlık” gereksinimi de arkadaş sayısı daha fazla olan bireylerde yüksek görünmektedir. Yakın arkadaşı az olan bireylerin; güven eksiklikleri nedeniyle bu durumda oldukları, ilgi görememenin de güvensizliğin temel nedenlerinden biri olabileceği düşünülerek açıklanabilir. Başatlık gereksinimi de doğal olarak grup içinde ortaya çıkan bir özelliktir.

PDR Anabilim Dalını tercih etme nedeniyle anlamlı düzeyde ilişkili bulunan özerklik, şefkat gösterme, gösteriş gereksinimlerinden şefkat gösterme gereksiniminin, özellikle sosyal bilim eğitimi gören öğrencilerde yüksek olduğu diğer araştırma bulgularında da görülmektedir (Moomaw, Hayden, 1969; Levitt ve ark., 1962; Gardiner, 1976; Akt.: Y.Kuzgun, 1989). PDR Anabilim Dalını tercih etme nedeni olarak, “rehber öğretmen olmayı çok arzu ettiğim için” yanıtını veren kişilerin gösteriş ve şefkat gösterme gereksinimleri, diğer yanıtını vererek, “insanları tanımayı ve onların sorunlarını çözmek istiyorum”u vurgulayan bireylerin de özerklik gereksinimi en yüksek ($\bar{X} = 18.4$) puan ortalaması göstermiştir. Gösteriş ve özerklik gereksinimlerinin yüksekliği, bireylerin bu mesleği kendini ortaya koyma, kendini çözmeye, böylece kendini daha çok kabul ettirebileceğini düşünme amacıyla seçtiği şeklinde yorumlanabilir.

Kısacası, araştırma sonucunda elde edilen bulgular, Psikolojik Danışmanlık eğitimi alan bireylerin, özellikle mesleki ve insan ilişkileri alanında gereksinimlerini ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

- Kaner, S. “Psikolog ve Çocuk Doktorlarının Gereksinim Örüntüleri”. **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara. 1981.
- Öngider, N. ve Yüksel, İ. “Dokuz Eylül Üniversitesi Öğrencilerinin Psikolojik Gereksinimlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir İnceleme”. **Psikoloji Bülteni**. 1999.
- Kuzgun, Y. **Edwards Kişisel Tercih Envanteri El Kitabı**. Ankara. 1989.